

**IPOSTAZE
ALE POEZIEI
ROMÂNEȘTI**

- II -

LIMES, 2021

ÎN LOC DE PREFĂȚĂ	5
I. IPOSTAZE ALE POEZIEI ROMÂNEȘTI	7
Spinul duinez (Andrei Zanca).....	9
Să faci din durere un mic aranjament estetic (Horia Dulvac).....	16
Madame Bovary și pasărea flamingo (Angela Nache Mamier).....	20
Poeți în pas cu timpul (Ion Cristofor).....	24
Reflexivitatea poetului (Maria Pal).....	29
Suspendat în metaforele anilor ce vin (Christian Schenk).....	33
Tăcerea în locul spuselor (Herbert-Werner Mühlroth).....	37
Mesagerii Martei (Marta Petreu).....	41
Cărțița de hârtie (Valentin Busuioc).....	45
Obsesia timpului (Floarea Țuțuianu).....	48
Dor de Nichita (Miljurko Vukadinović).....	51
Faraonul Nicolae (Nicolae Tzone).....	54
La 50 de ani, poetul (Mircea Bârsilă).....	58
Diminețile Domnului (Virgil Diaconu).....	61
Demers poetic și tragism (Adiran Alui Gheorghe).....	63
Ferestrele cuvintelor (Rodian Drăgoi).....	67
Reîntoarcerea poetului (Rodian Drăgoi).....	71
Regăsire prin poezie (Bianca Marcovici).....	74
Piața Universității (Varujan Vosganian).....	77
Premiul poetului (Liviu Mircea).....	82
Ieșirea din labirintul sângelui (Sorin Anca).....	87
Fărâme de cristal (Dan C. David).....	91
Iubirea și săgețile ei (Florica Bud).....	94
De-a 'ndoaselea / De-a v-ați ascunselea (Mircea Nicolae Tomi).....	98
Ultima suflare (Gelu Vlașin).....	101
Poemul din oglindă (Laurian Stănescu).....	104
Sonete din regatul disperării (Aurel Pop).....	106
Regăsit în cer (Traianus / Traian Vasilcău).....	108
II. LITERATURA STRĂINĂ	111
Poezia și religia ei (Ghalia Khoja).....	113
Luciditate și demers poetic (Enver Ercan).....	118
Dublul orizont (Mustafa Köz).....	122
Funcțiile scrisului (Halil Ibrahim Özcan).....	125
Lirică și dramatism (Volkan Hacıoğlu și Muammer Hacıoğlu).....	127

Spinul duinez

Poetul Andrei Zanca își deschide anul editorial 2021 cu noua sa carte de poezie intitulată *mersul prin iarba necosită* (Ed. Junimea, Iași, 2021). Fundamentul pe care poetul își construiește spațialitatea poetică este cu predilecție cel natal. Poetul își asumă acest teritoriu asemenea unui *trimis* al universului întru vegherea binelui, frumosului, și nu mai puțin a adevărului în formele lor pure, al căror nectar va fi adunat în ulcelele cuvintelor sale alese, întru celebrarea Poeziei. Cuvinte ridicate la suprafață de șuvoiul de sentimente pe care poetul îl lasă a-l acoperi asemenea unei ploii în aprilie peste pădurea dată în înmugurire, după topirea ultimelor petice de zăpadă aflate între tulpinile arborilor bine înfipti în pământul strămoșesc.

Poezia lui Andrei Zanca este ea însăși o față a timpului pe care poetul nu doar l-a traversat, ci rând pe rând și-a lăsat poarta sufletului deschisă astfel încrustându-i-se treptele timpului copilăriei și ale adolescenței, o dată cu deschiderea zorilor către jocurile tinereții și ale maturității, jocuri în care evenimente așteptate sau nu pun la încercare ființa poetului, toate acestea ducând la o viziune personală asupra realității, puternic argumentată de trecerea istoriei personale, atât în gândire cât și în scrierile sale. Eul fiind latura obiectivă a liricii lui Andrei Zanca, este evident că acesta se sprijină pe un fundament solid, fiind o consecință a asumării temeinice a cunoașterii, nu de puține ori cunoaștere transmisă prin educația primită în familie. Poezii în care nu se poate disocia sentimentul intim, de trăire personală, de sentimentul major al iubirii de locul natal. „traversam pădurea în ultima ninsoare de martie// și ninge cu atâta sfială, încât ea cernându-se/ prin sita tăcerii din jur// îmi preschimba-n răsuflare/ mersul printre desfrunziri/ Nu ieri, nici mâine, mereu în clipă se

respiră./ numai în clipă se iese din timp:// eu sunt/ nu e un gând. e un sentiment/ înfiripându-se dincolo de minte./ Iar dacă fiecare generație face din excepția/ generației anterioare o regulă, eu/ am scris mereu între/ viață și moarte/ cu trupul aici cu inima acolo, departe între coline/ însă cine poate știi ce-i în inima altuia?// Nici bolboroseala cea mai inspirată nu face cât// o prezență tăcută și blândă/ Nimic nu e întâmplător poemul se întâmplă/ să trecem așadar cu sfială și smerenie mai departe” (*acolo departe între coline*).

Indiferent pe unde l-au purtat pașii de-a lungul vremii, și pe unde îl vor mai purta încă, Andrei Zanca duce cu el o bogăție spirituală cum la puțini poeți români de azi putem întâlni. Este evident că în centrul universului său literar se află constelația familială, acolo unde poetul și-a primit darul ființei poetice întru menirea parcurgerii propriei vieți, de la est la vest și de la nord la sud, asemenea unui temerar care nu abdică în fața unor vânturi de orice natură, ba mai mult – se ridică deasupra opreliștilor și a tragerilor în jos de mulțimea fiilor rătăcitori, conștienți că nu vor avea un loc în Catedrala Sufletului său. Catedrală în care spiritul poetului îi înșiră stări cu miresme de salcâmi înfloriți, de fânețe înflorite aflate în așteptarea şuieratului de coase, ori legănările crengilor de tei dați în floare invitându-l la meditație, astfel nelăsându-l pradă mărunțișurilor aflate la tot pasul odată cu restul lumii. Calea pe care poetul Andrei Zanca și-a creat-o în Poezie este asemenea unei Căi Lactee, cu atât mai mult cu cât discreția cu care este sugerată această cale reprezintă ea însăși un elogiu adus vieții. „un fel de-a fi aproape/ trăitor în propria moarte.// Depărtarea, un alt soi de abis, oriunde aș fi sunt mereu acolo, unde îmi este inima.// N-am plecat niciodată, deși iubirea/ de mamă și meleg ar trebui înșirată doar/ cu cerneală simpatică// spre deplina noastră tămăduire/ închinându-ne în zori, arborilor.// Copil să fi rămas. cruțate pădurile/ într-adevăr, oricum a fost, doar/ copilăria e a noastră./ restul e lume. // Am putea fi însă bântuiți de atâta amărăciune/ de n-am fi cunoscut cândva înseninarea, am putea/

resimți acest gol din inimă, de n-am fi gustat undeva/ cândva, deplinătatea? (*undeva, cândva*).

Chiar dacă, uneori, este inevitabilă „o distanță împietrită/ în memoria adâncului”, poetul nu se împiedică de momentele de umbră nici din viața omului contemporan, nici din viața omului-creator conștient fiind de puterea cuvântului așternut pe hârtia albă, cuvânt căruia îi dă drumul spre cititorul său având încrederea că acesta va avea un rol benefic în viitorul apropiat. „nu se află într-o anume întindere/ nici în timp, în sine/ o nuanță de/ sentiment// e în mine, prelins/ în graiul discret// ceea ce nu se rostește/ determinând rostirea/ cum țipătul pescărușilor presupunând apa și țărmul, și noi/ în căutare de sine, însă între ochii mei/ și ochii câinelui o distanță împietrită/ în memoria adâncului/ aidoma unei catedrale ridicate/ pe fundamentul unui templu roman./ Insignifiante, măștile și meandrele unei implorări./ Doar intensitatea inimii răzbate între două rostiri./ Un privilegiu al tăcerii” (*Altundeva*)

Asemenea unor miresme primăvăratice, din poezia lui Andrei Zanca se desprinde o meditație senină, astfel acceptarea morții lipsită de resentimente descurajante, este văzută de poet ca un mijloc de reintegrare în viața vegetală, aceasta doar ca idee absolută de viitor uneori mai apropiat, alteori mai îndepărtat, chiar dacă mereu va fi asigurată continuitatea prin existența copiilor. Orice părinte, fie el și poet, gândind la cei cărora le-a dat viață, nu va dori nicidecum o plecare din viață asemenea unei fugi de trecut, apoi aruncarea cu capul înainte într-o călătorie în Marele Necunoscut atâta vreme cât nimeni nu s-a întors dintr-o călătorie aflat pe ultimul drum spre a ne mărturisi despre o „realitate” din imaginarul celor cu har bisericesc și nu numai. Chiar dacă rămân unele lucruri tănuite printre construcțiile poetice ornamentate cu metafore elaborate, un cititor atent și sensibil la inefabilul frumuseții transpusă de poet în portretizarea unor personaje ca mama, tata, bunica, uneori bunicul, nu poate trece cu vederea peste textul poetic întru descifrarea glasului „acela stins. sigilat de

durere”. „răsufila atât de greu și era atâta suferință/ în acea retragere și înaintare a stingerii/ încât m-a privit sosind parcă/ neconținut de undeva tare departe.// mi-au dat lacrimile îmbrățișându-l/ în timp ce el a murmurat ceva// cu glasul acela stins. sigilat de durere.// (...)//Să deschizi poarta înspre grădină în zori/ și deodată, să te inunde-o înflorire de cireș/ ca o explozie încremenită// un murmur stins în firele de iarbă/ ce încă nu cunosc pasul de om, oare/ mai rămânea ceva de spus/ în muțenia celui surâs/ ca o debarcare/ pe-o plajă/ pustie? (*Aprilie*). O sensibilitate aparte caracterizează poemele sale, fără ca aceasta să umbrească nota de realism pe care poetul o lasă la vedere cu bună intenție.

Sunt convinsă că nu doar arta propriei scrieri i-a furnizat poetului un câmp vast de inspirație, muzica însăși îmi pare a fi un element trainic, participativ la consolidarea artei sale. Nu știu dacă poetul știe să cânte, gândindu-mă la zona în care s-a născut, o zonă în care folclorul autentic și-a păstrat cele mai profunde nuanțe de-a lungul timpului, parcă l-aș vedea pe poet în ipostaza de doinitor. Gândind la profunzimea actului său poetic, doar în doina noastră românească mai găsim atât profunzime și înălțare de spirit. Poezia lui Andrei Zanca este o poartă deschisă spre „lungul drum către Sine”. După o explorare lăuntrică exemplară, aproape cu precizie de chirurg, Andrei Zanca are capacitatea de a orândui cuvântul scris, a-l așeza la nivelul liniei melodice și a mișcării exterioare. „Iubindu-se, închid ochii/ spre a se asculta unul pe altul.// La început a fost cuvântul, însă/ înaintea lui nu a fost oare iubirea?// Poemul e oprire în timp, temeiul/ finitului fiind nesfârșirea, tot ce se lasă/ găsit în timp nefiind sinele – cu toți// fotoni ai autoportretului divin, însă absența/ nu-i sporește oare infinit prezența, taina// doar prin taină prefigurându-se, ce muzică// ce muzică vizibilă, vântul de vară printr-un lan// și ea nu minte, doar noi/ nedăruindu-ne deplin, oricât/ ne-am dăruirămâne mereu/ un însemn de mânărire, uluirea/ de ramură din glasul păsării/ alunecând/ ca-n vis/ se desprind/ din cântul ei/ mireasma nopții/

zilele, nopțile străbătute/ doar note de subsol pe lungul drum către Sine” (*Iubindu-se, închid ochii*).

Citind și recitind poezia lui Andrei Zanca, de fiecare dată rămân cu impresia că în sufletul lui, poetul și-a construit propria Catedrală, de aici pornește Calea ideatică despre care poetul ne vorbește cu tăria unui staroste, cale la care el invită la îndreptare atât cititorul obișnuit, cât și cititorul mai puțin atent, acesta având o nevoie și mai mare de îndreptare, date fiind pierzaniile printre propriile-i rătăcirii. La cât de surprinzător este poetul, nu sunt foarte sigură dacă nu chiar el însuși se pune în postura celui ce privește la propriul Sine, peste care flutură luminile și umbrele în calea cărora poetul a ieșit cu bună cunoaștere. Deși în urmă cu ceva vreme, Andrei Zanca a ajuns la vârsta incandescenței creatoare, iată că flacăra ființei sale poetice nu doar că nu și-a micșorat intensitatea, dar continuă să lumineze căile uneori cu mult prea întortocheate spre a mai fi descoperite și bătătorite întru cunoașterea adevărului despre noi, ori despre alții. Atâta timp cât „Bate orologiul/ cel vechi, însă nimeni/ nimeni nu vrea să poarte povara”, așa cum ochii sunt poarta sufletului, cartea de poezie a lui Andrei Zanca, *mersul prin iarba necosită* este o posibilă oglindă a cerului, martoră la actul creator al poetului când afirmă: „și-am închis ochii zărind deodată/ de undeva de sus pământul vibrând/ prins în raze de-o tandrețe de nedescris.” (*Bate orologiul*). La fel de bine poate fi o reîntoarcere permanentă la izvorul identității, zonă care va rămâne mereu „de-o tandrețe de nedescris”, semn că oriunde s-ar afla poetul, el va răspunde ecourilor chemărilor obârșiei natale, asemenea unui „somon revenind prin aroma copilăriei”. „și totul se reîntoarce/ în apele din care a pornit/ ca un somon revenind prin aroma copilăriei// întrebarea cea mai fragilă ar putea fi/ pe cine te poți baza în viața asta?// pesemne, pe fiecare din fiecare.// orice poveste fiind favoarea unui supraviețuitor// însă povestea nu se termină niciodată// Și e târziu și noaptea aidoma unui martir//se auto-devoră până-n zori// când mulți se vor fi dus// și rămâne ca întotdeauna// doar iubirea, adevărata recunoaștere:// să fii ocolit de

recunoaștere, și nimic/ nimic nu mai e de mirare, durerea/ fiind
anestezia desăvârșită/ cum spuneam cândva/ în secolul trecut// Și
ora e lungă și e târziu și-atât de frig// încât arborii se închid în
sunetul iernii// Și-o ninsoare fragedă se pornește/ binecuvântând
ora asta lungă/ noaptea, aidoma unui martir” (*ora e lungă*).

Prin stăpânirea mijloacelor tehnice, a expresivității, a frumuseții artistice care lasă la vedere profunzimea intelectuală de la un capăt la altul, poezia lui Andrei Zanca este răvășitoare. Stările descrise excelent sunt supuse treptat, treptat schimbării de respirație în funcție de interesul poetului de cât de aproape intenționează să-și țină cititorul. Din acest punct de vedere, Andrei Zanca este un arhitect al construcției unei cărți de poezie, aducând în primă linie noutățile poetice prin care provoacă la lectură, fără a neglija punctele pe care poetul le dorește „forte”, astfel recurgând în momente-cheie, la reluări din poeme anterioare, însă foarte bine încorporate în textul poetic rezultat.

Asemenea marilor poeți, și în cazul lui Andrei Zanca sentimentul de însingurare este prezent, numai că poetul nu se lasă dominat de acest sentiment, ci face ce știe mai bine: să-l transforme în stări poetice cum doar el poate să facă acest lucru. Andrei Zanca este poetul care scrie „cu o aripă înger” într-o „liniște de câmp între coline”. „cu aripă de înger de-ar fi scris/ și tot nu ar fi îngăduit în ei// o liniște de câmp între coline// însingurându-l, alungându-l/ în reclusiunea tăcerii// El însă-și sporea prezența pas cu pas/ traversând bezna, reîntorcându-se/ la începutul nopții spre a-și șterge urmele// cu toții în tranzit în acest pelerinaj/ al înapoierii prin pacea răsfântă// dintr-o țară ce nu aparține/ nimănui / cu aripă de înger/ de-ar scrie acum// nu ar spori o liniște de câmp între coline/ nu ar diminua tăcerea unei ape curgând” (*Exercitarea prezenței*).

De ani buni, poetul trăiește în orașul în care s-a născut Holderlin, știu că și poezia germană îi traversează sufletul, adesea răcorindu-i arșița dorului de locurile natale, însă nu știu ce m-ar putea impresiona mai mult decât întrebarea pe care însuși poetul

și-o pune: „noaptea asta alungând timp înzăpezit peste ape, e spinul meu duinez”? Spinul duinez al lui Andrei Zanca să fie oare capabil de a provoca aceste avalanșe de inspirație pe care poetul le stăpânește până la cel mai mic detaliu? Avalanșe în care sentimente, imagini, amintiri sunt orânduite magistral de poet, așa cum acordurile muzicale ale unei melodii de Johann Sebastian Bach sunt orânduite magistral în notele unui portativ. Așa cum spuneam cu altă ocazie, Andrei Zanca este un „Trezitor”, poezia lui citită cu atenție, te schimbă, te pune pe *Cale(a)* ce trebuie urmată.

Când cel mai greu deal e pragul casei (Ed. Limes, 2021), volumul *mersul prin iarba necosită* rămâne chemarea continuă a bunilor și străbunilor celor ce au simțit sub tălpi răcoarea bobîțelor de rouă, în diminețile înfășurate în arșiță și dor.